

[takaisin](#)

Alkoholi elämässäni -kirjoituskilpailun palkinnot jaettu

Alkoholi elämässäni -kirjoituskilpailussa **Pentti Heittola** Kemistä, **Sirkka Aaltonen-Kalliokoski** Hämeenkyröstä, **Raila Vepsäläinen** Helsingistä ja naishenkilö Keski-Suomesta voittivat 250 euron raha- ja kirjapalkinnon.

Valtakunnallisen, kaikille avoimen Alkoholi elämässäni -kirjoituskilpailun järjestivät Suomen Akatemian tukema tutkimusryhmä ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkisto 15.2.–31.12.2008. Kilpailun tarkoituksena oli kerätä omakohtaisia kokemuksia juomatavoista ja alkoholin merkityksestä elämässä.

Kilpailuvastauksia saapui 647 sivua 48 vastaajalta. Nuorin oli syntynyt 1975 ja vanhin 1919. Vastauksista 30 oli naisten, 18 miesten kirjoittamia. Suurin osa vastauksista oli elämäkertoja. Juomatapakokemuksista ja alkoholin merkityksestä elämän kulussa kirjoitettiin avoimesti ja elävästi. Juomisen – ja raittiuden – syitä ja seurauksia pohdittiin syvällisesti ja välillä humoristisestikin. Oma tai läheisen alkoholinkäyttö on varjostanut monen vastaajan elämää ja joukkoon mahtui useita selviytymistarinoita.

Kirjoituksissa edettiin kieltolain pirtutrokareista shoppailun lomassa kuohuviiniä nautiskeleviin äitiin ja tyttäriin. Vuosikymmenten varrella pulloa on kallistettu niin sotatraumojen kuin sydänsurujenkin lieventämiseen ja lasia kohotettu ylioppilaan tai hääparin kunniaksi. Fingerporillinen konjakkia kelpaa lääkkeeksi ja pullo olutta saunakaveriksi, vaikka muuten ei alkoholia käyttäisikään. Matkailu on avannut ovia eksoottisten juomien maailmaan, mutta samalla saanut tarkastelemaan kriittisesti suomalaisten alkoholikulttuuria ja -politiikkaa. Yksimielisiä tunnuttiin olevan siitä, että suhtautuminen juomiseen on ajan myötä muuttunut suvaitsevammaksi. Viini on löytänyt tiensä suomalaisten ruokapöytiin, mutta ennen kaikkea alkoholi liitetään juhlaan ja ilonpitoon – mieluiten kohtuudella.

Lisätietoja:

SKS:n kansanrunousarkisto, p. 0201 131 240, keruu@finlit.fi
Elina Vismanen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), p. 020 610 7085, elina.vismanen@thl.fi

Alkoholi elämässäni -kirjoituskilpailussa palkittujen kirjoitusten luonnehdinnat tekstinäyttein:

Pentti Heittola, Kemi

Pentti Heittolan "Alkoholi elämässäni" -elämäkerta rakentuu kahdesta osasta, josta toisessa hän kuvaa humoristisin ja traagisin sävyin, kuinka hän jo lapsuudessa tutustui alkoholiin

konkreettisesti ja toisessa muistelee vakavahenkisesti alkoholin käyttöä myöhemmässä elämässään.

Heittola joi lapsuudessaan itsensä humalaan vahingossa jo 4-vuotiaana. Hän löysi navettavajasta isänsä piilopullon, maisteli siitä, joutui sairaalaan ja sai lääkäriltä neuvon särkeä vastaisuudessa kaikki pullot, joissa on kirkasta ainetta. Ensimmäisen varsinaisen humalansa hän joi 15-vuotiaana. Vaikka raitis äiti nosti asiasta metelin ja viinaan aika ajoin sortuva isä totesi, että kyllä elämä opettaa, alkoi Heittola viettää aikaa syrjäytyneiden kanssa kirkonkylän kuppiloissa. Siellä hän tapasi miehen, joka pyysi häntä työskentelemään pontikkatehtaallaan. Heittola oli 16-vuotias ja jo tuossa iässä hänellä kehittyi alkoholiin riippuvuus: *"Aloin selvästi tuntea viinan himoa ja odotin sitä hetkeä, kun viinaa tirisi putkista ja sain maistella ainetta himon tyydyttämiseksi"*.

Tämä viinan himo seuraa Heittolaa lähes koko elämän ja aiheuttaa hänelle suuria ongelmia. Heittola kuvaa kuinka hän menettää ryppäämisensä takia ensirakkautensa, ajautuu kadulle juomaan "ilodiinikännejä", tuhlaa kaikki rahansa ja omaisuutensa saadakseen rahaa juopotteluun, hakeutuu satamatyöhön voidakseen viettää aikaa viinaan menevien kanssa, kärsii syyllisyydestä vaimon, anopin ja syntyvien lasten silmissä, sortuu pulloon kausittain myös eläkkeellä ja on vähällä menettää eräänä juhannuksena kännissä koheltaessaan poikansa. Toisaalta Heittola kuvaa samalla elämäkerrassaan vähittäistä vapautumistaan viinan kiroista. Pelastuminen on hänelle itselleenkin ihme: *"Olen ajatellut varhaisnuoruuteni alkoholismia, silloin minulla oli 99 prosentin mahdollisuus tuhoutua"*. Parantumisesta hän kiittää sen hetkistä suurenmoista aviopuolisoaan: *"Jos hän olisi jättänyt minut juovana aikana, olisin ajautunut Kemin syrjäytyneiden joukkoon ja tuhoutunut kurjuuteen"*.

Eläkkeellä Heittola alkaa käydä AA:ssa ja lopulta lopettaa humalajuomisen. Elämäkerran lopussa Heittola kertoo olevansa 78 vuotta. Hän on ollut ilman humalaa 20 vuotta ja kuvaa nykyistä suhdettaan alkoholiin uuden vaimonsa opettamaksi kohtuukäytöksi. Hän päättää elämäkertansa toteamukseen: *"Aikaisempaa himoa alkoholiin en enää koe"*.

Heittolan elämäkerta on elämänmakuinen, kansantajuinen ja omakohtaisuudessaan koskettava. Heittola onnistuu kuvaamaan alkoholiriippuvuutensa kehittymisen ja voittamisen havainnollisesti suhteessa juoman aikaansaamiin vaikutuksiin, sisäiseen kasvuunsa, kodin perintöön, parisuhteeseen, perheeseen, työn maailmaan ja sodista toipuvan Suomen sosiaalihistoriaan.

Sirkka Aaltonen-Kalliokoski, Hämeenkyrö

Sirkka Aaltonen-Kalliokoski on kirjoittanut mieleen jäävän elämäkerran, joka kattaa yhdeksän vuosikymmentä. Hän syntyi kieltolain voimaan astumisen vuonna 1919, ja tuo laki sävyttikin

monella tapaa hänen lapsuuttaan taskumatteineen, kanistereineen ja salakauppoineen. Myös hänen myöhemmissä elämänvaiheissaan väkeville juomilla on ollut keskeinen asema: *"Alkoholi on ollut jotenkin syyllisenä kaikissa elämäni kohtalokkaissa tapahtumissa"*. Se on liittynyt torppari-isän menetykseen, sisarusten hajaantumiseen, veljen tuhoisaan väkivaltatekoon, avioliiton purkautumiseen, toisen veljen avioliiton hajoamiseen ja sisaren lapsen menehtymiseen.

Tarinansa Sirkka Aaltonen-Kalliokoski kertoo täsmällisesti ja suorasanaisesti, toteavasti ja välillä huumorilla höystäen. Pienen tytön sen enempää kuin aikuisen naisen tai aviovaimon rooli ei ole ollut helppo. Vielä vanhoilla päivillään pelkkä sana alkoholi saa joskus hänen tuntonsa värähtämään. Toisaalta hän on omasta puolestaan sinut alkoholin kanssa ja voi levollisin mielin ottaa joskus pienet pikarit ikätovereittensa kanssa.

Raila Vepsäläinen, Helsinki

Raila Vepsäläisen omaelämäkerta on kronologisesti etenevä kuvaus omakohtaisista, alkoholiin liittyvistä kokemuksista sekä alkoholin merkityksestä kirjoittajan elämänkulussa. Näkökulma on koulutetun, keskiluokkaisen ja kaupungissa asuneen naisen. Yleisellä tasolla elämäkerran keskeiseksi teemaksi erottuu kuvaus alkoholikulttuurin muutoksesta sodanjälkeisessä Suomessa. Henkilökohtaisemmalla tasolla keskiössä on juomiseen liittyvä ristiriita vapautumisen ja kontrollin menettämisen välillä.

Vepsäläinen kertoo, kuinka suhtautuminen ruoka- ja seurustelujuomiseen vähitellen muuttui kielteisestä ilmapiiristä sallivampaan suuntaan. Kiinnostavaa on ajallinen siirtymä kirjoittajan nuoruusaikojen juomis- ja juhlimistapojen ja ajatusten kuvauksesta tähän päivään ja iäkkäämmän naisen perspektiiviin. *"[Avioliiton] alkuaikoina, 1950–60-luvuilla, ei kai yleensäkään ollut totuttu alkoholinkäyttöön ruokajuomana. Vasta sitten kun ruvettiin ahkerasti vierailemaan viinimaissa, meillä Suomessakin totuttauduttiin käyttämään ruokapöydässä viinejä ja seurustelujuominakin enemmän alkoholia kuin aiemmin."*

Vepsäläiselle ilmeisen vastenmielisiä kokemuksia alkoholia nautittaessa ovat olleet sellaiset kerrat, jolloin hän on kokenut *"harkintakykynsä sumentuneen"* ja *"ylittäneensä sietokykynsä"*. Juomista seuraavat myönteiset puolet – vapautuminen ja seurallisuus – eivät näytä kompensoivan kontrollin menetyksen pelkoa ja epämiellyttäviä fyysisiä tuntemuksia. Elämäkerrassa viitataan muutama kertaan myös alkoholismiin ikään kuin tämä olisi ollut realistinen uhkakuva myös kirjoittajalle – ja kontrollin menetyksen lopullinen seuraus. *"Arvelen, ettei minusta missään olosuhteissa olisi voinut tulla alkoholistia. Se on aika hämmästyttävää, kun kuitenkin minunkin mielestäni toinen lasillinen maistuu aina paremmalta kuin ensimmäinen."*

Elämäkerta on persoonallinen niin sisältönsä kuin kirjoitustyyliensäkin puolesta. Teksti on itseironista ja sujuvaa.

Elämäkerta välittää hienoa ajankuvaa alkoholin käytöstä sodanjälkeisessä Suomessa, mutta onnistuu kertomaan aiheesta samanaikaisesti myös henkilökohtaisesta ja rajatusta näkökulmasta.

Naishenkilö, Keski-Suomi

Korkeatasoinen kilpailuvastaus annetusta aiheesta.